

Na osnovu statuta VGT BROKER d.d. Visoko i statutarnih ovlaštenja, a u skladu s Zakonom o tržištu vrijednosnih papira (Službene novine br.85/08) i Pravilnikom o posredovanju u poslovima s vrijednosnim papirima (Službene novine FBiH br. 34/09), Direktor Društva donosi akt:

PRAVILA POSLOVANJA VGT BROKER D.D.

Opće odredbe

Član 1.

Ovim aktom uređuje se način i uvjeti obavljanja poslova VGT BROKER Brokersko dilerska kuća d.d. Visoko (u daljem tekstu Vgt broker), međusobna prava i obaveze Vgt broker-a i njegovih klijenata i druga pitanja u radu s klijentima (u daljnjem tekstu: Pravila poslovanja).

Sve poslove Vgt broker obavlja kao profesionalni posrednik na tržištu vrijednosnih papira i u skladu s dozvolom za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima od Komisije za vrijednosne papire FBiH (u daljem tekstu Komisija).

Vgt broker svoju unutrašnju organizaciju uspostavlja na način da se njome osigura ažurno, kvalitetno, zakonito i pouzdano obavljanje poslova s vrijednosnim papirima, u skladu sa zakonom i općim aktima Komisije.

Vrste poslova

Član 2.

Vgt broker klijenta upoznaje sa vrstama usluga koje vrši na osnovu dozvole za obavljanje poslova, kao i sa visinom naknada za svoje usluge.

Član 3.

Poslovi koje Vgt broker obavlja za svoje klijente su:

1. Brokerski poslovi - poslovi kupovine i prodaje vrijednosnih papira u svoje ime, a za račun klijenta, uz naplatu provizije što podrazumijeva primanje naloga klijenta za kupovinu ili prodaju vrijednosnih papira (VP) i izvršavanje tih naloga na berzi ili nekom drugom uređenom javnom tržištu za račun klijenta.
2. Vođenje računa VP
3. Poslovi u vezi sa uvođenjem VP u javno trgovanje
4. Poslove u vezi sa preuzimanjem kompanija po Zakonu o preuzimanju dioničkih društava
5. Informisanje klijenta o stanju na tržištu
6. Posredovanje pri zaključivanju ugovora o kupoprodaji vrijednosnih papira izvan berze ili drugog uređenog tržišta
7. Posredovanje pri zaključivanju ugovora o darovanju vrijednosnih papira između lica koja nisu članovi uže porodice
8. Pomoćne i prateće poslove u vezi s prometom vrijednosnih papira

VGT BROKER Pravila poslovanja

(1) Brokerski poslovi i pomoćni poslovi podrazumijevaju:

- a) otvaranje registarskog računa klijenta za vrijednosnih papira i računa za novac u okviru namjenskog računa
- b) prihvatanje i izvršavanje naloga za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira
- c) obavljanje poslova u vezi s prijenosom vrijednosnih papira u Registru
- d) obavljanje poslova u vezi prijeboja i poravnanja
- e) obavješćavanje klijenta o obavljenom poslu po osnovu njegovog naloga

Tretman klijenata

Član 4.

U svom poslovanju Vgt broker će poštovati princip jednakog tretmana klijenata.

Vgt broker, članovi uprave, nadzornog odbora, brokeri, investicijski menadžeri i savjetnici i ostali zaposleni u Vgt broker-u će pri obavljanju poslova sa vrijednosnim papirima u svemu voditi računa o interesima klijenta i postupati sa pažnjom dobrog stručnjaka.

U obavljanju poslova sa vrijednosnim papirima Vgt broker se prvenstveno rukovodi interesima klijenta tako da ih stavlja ispred sopstvenih interesa.

Obaveze po osnovu brokerskih poslova uvijek imaju prednost nad drugim poslovima Vgt broker-a. Obaveze po osnovu brokerskih poslova za treća lica su ispred istih obaveza za lica povezana s Vgt broker-om. Na ovaj način se obezbjeđuje privilegirani položaj klijenta.

Član 5.

Vgt broker će obavijestiti ukoliko postoji eventualni konflikt interesa između klijenata ili između Vgt broker-a i klijenta.

Ukoliko propusti obavezu da obavijesti klijenta o postojanju sukoba interesa, Vgt broker je dužan nadoknaditi štetu klijentu.

Šteta će biti nadoknađena ukoliko klijent Vgt broker-a pretrpi šteti zbog neizvršavanja ili neodgovarajućeg izvršavanja naloga klijenta.

Članovi uprave, nadzornog odbora, brokeri i drugi zaposleni kod Vgt broker-a dužni su čuvati podatke o klijentima, stanju i prometu na računima vrijednosnih papira klijenta, poslovima koje obavljaju za klijenta, kao i druge podatke i činjenice za koje saznaju u vezi sa obavljanjem poslova sa vrijednosnim papirima za klijenta. Ovi podaci smatraju se poslovnom tajnom, a navedena lica ne smiju ih koristiti, saopštavati niti omogućavati trećim licima njihovo korištenje.

VGT BROKER Pravila poslovanja

Ali podaci iz gornje odredbe ne predstavljaju poslovnu tajnu kada ih u izvršavanju svojih ovlaštenja u skladu sa ovim ili drugim zakonom zahtijevaju Komisija, berza ili drugo uređeno javno tržište, pravosudni i organi uprave ili kada njihovo objavljivanje pismeno odobri klijent.

Poslovanje s vrijednosnim papirima

Član 6.

-identifikacija klijenata

Na zahtjev klijenta Vgt broker će pokazati dozvolu za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima i upoznati klijenta sa vrstama poslova koje obavlja i pravima i obavezama koje proizilaze iz dozvole.

Član 7.

Vgt broker će prije nego pruži uslugu klijentu da:

- a) nesumnjivo utvrdi identitet klijenta, uvidom u lične dokumente za fizičko lice, odnosno uvidom u izvod iz registra za pravno lice, kao i uvidom u lične dokumente lica koje zastupa pravnu osobu;
- b) se upozna sa finansijskim stanjem klijenta, njegovim iskustvom u ulaganju i drugim okolnostima u vezi s klijentom, da bi mogao klijentu pružiti odgovarajuću uslugu;
- c) predoči klijentu sve informacije (uključujući informacije o rizicima) koje su potrebne da bi klijent mogao donijeti odgovarajuću odluku o ulaganjima;
- d) predoči klijentu sve informacije o eventualnom konfliktu njegovih interesa i interesa samog učesnika, odnosno drugih klijenata.

Identifikacija klijenta se obavlja neposrednim uvidom u dostavljenu dokumentaciju.

Član 8.

Pravna lica su obavezna nakon potpisivanja Ugovora obavijestiti Vgt broker o svakoj promjeni od značaja, a naročito promjeni direktora ili lica ovlaštenih za zastupanje, osnivača, statusnim promjenama društva i sl. i o svakoj promjeni koja mijenja bit sklopljenog Ugovora o obavljanju brokerskih poslova.

Vgt broker će svakih 6 mjeseci vršiti provjeru direktora ili lica ovlaštenih za zastupanje pravnih lica koja su u tom periodu zabilježila aktivnost na registarskom ili namjenskom-novčanom računu pri Vgt broker-u.

VGT BROKER Pravila poslovanja

Ukoliko pravno lice nije zabilježilo aktivnosti iz prethodne odredbe, provjera će se izvršiti prije zaprimanja i unosa naloga na berzanski sistem i ukoliko se utvrdi da je bilo promjena zbog kojih se nalog ne može unijeti, nalog će se odbiti u skladu s pozitivnim pravnim propisima.

Član 9.

Za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima VGT BROKER ima otvoren poseban račun za novčana sredstva klijenata u poslovnoj banci. Sredstva klijenata nisu vlasništvo VGT BROKER-a, ne ulaze u imovinu, likvidacionu ni stečajnu masu, a ne mogu se ni koristiti za izmirenje povjerilaca Vgt broker-a.

Vgt broker dužan je klijenta upoznati sa svim okolnostima koje su potrebne radi donošenja odluke o kupovini, odnosno prodaji ili u pogledu drugih poslova sa vrijednosnim papirima, a naročito dati tačne informacije o ponudi, potražnji, prometu i kretanju cijena vrijednosnih papira.

Rizici u poslovanju s vrijednosnim papirima

Član 10.

Poslovi s vrijednosnim papirima uključujući i kupovinu i prodaju vrijednosnih papira nose u sebi rizike koje nije moguće sve razvrstati ili pobrojati.

Svaki klijent pri sklapanju ugovora o obavljanju brokerskih poslova mora biti svjestan svih rizika koje takvo poslovanje nosi sa sobom. Klijent pri sklapanju potvrđuje da mu je Vgt broker naznačio o kakvim se rizicima radi i da je svjestan da poslovanje s vrijednosnih papirima može, a i ne mora donijeti bilo kakvu dobit.

Član 11.

Rizici iz člana 10. ne spadaju pod odgovornost Vgt broker-a niti mogu biti predmet razmatranja. Odgovornost Vgt broker-a se odnosi isključivo na materijalne (novčane) gubitke klijenta koji mogu nastati samo usljed namjere ili grube nepažnje u poslovanju s vrijednosnim papirima.

Vgt broker ne odgovara za štetu ili gubitke klijenta ukoliko isti nije na vrijeme obavijestio o promjeni svojih kontakt podataka, kao i o promjeni lica ovlaštenih za zastupanje odnosno opozivu i/ili promjeni punomoćnika.

Vgt broker takođe ne odgovara za radnje punomoćnika klijenta te njegove odluke o kupovini i/ili prodaji vrijednosnih papira u ime i za račun klijenta.

VGT BROKER Pravila poslovanja

Ugovor o obavljanju brokerskih poslova

Član 12.

Osnov za zaključenje ugovora o obavljanju poslova s vrijednosnim papirima su pravila poslovanja koja važe za svaki pojedinačni ugovor.

Klijent izjavljuje u Ugovoru da su mu ovaj pravila poslovanja bila dostupna i da je upoznat s odredbama.

Član 13.

Prije prijema prvog naloga klijenta Vgt broker će sa klijentom zaključiti pismeni ugovor, kojim se reguliraju njihova međusobna prava i obaveze u obavljanju poslova, u skladu sa odredbama Zakona i drugih propisa i koji predstavlja pravni osnov za sve buduće poslove. Pri zaključivanju ugovora klijent će biti upoznat sa pravilima poslovanja.

Kupovinu i prodaju vrijednosnih papira u svoje ime, a za račun nalogodavca Vgt broker obavlja na osnovu ugovora o obavljanju brokerskih poslova koji zaključi sa klijentom, odnosno pisanog naloga za svaki pojedini posao kupovine ili prodaje.

Ugovorom o obavljanju brokerskih poslova regulišu se odnosi između Vgt broker-a i klijenta, način izvršenja poslova od strane Vgt broker-a i drugo, u skladu s pozitivnim propisima.

Član 14.

Po zaključivanju ugovora o obavljanju brokerskih poslova Vgt broker će otvoriti račun vrijednosnih papira klijenta u skladu s Zakonom o tržištu vrijednosnih papira (u daljem tekstu: Zakon) i aktima Registra vrijednosnih papira u FBiH.

Na zahtjev klijenta ovaj račun se može zatvoriti. Račun se može zatvoriti i ako na računu nema vrijednosnih papira duže od 12 mjeseci.

Nalozi klijenata

Član 15.

Nalog je jednostrana izjava volje klijenta upućena Vgt broker-u da u svoje ime i za račun klijenta obavi određeni posao sa vrijednosnim papirima.

Nalog se smatra prihvaćenim upisom u knjigu naloga.

Kod prijema naloga klijenta ovlašteni zaposlenik Vgt broker-a dužan je upoznati klijenta sa svim okolnostima koje su od značaja za posao koji se nalogom hoće obaviti.

Ako bi izvršenje naloga mogla biti štetno za klijenta, Vgt broker je dužan na to upozoriti klijenta, a nalog će izvršiti samo ukoliko klijent da pismenu izjavu da ga je Vgt broker upoznao sa mogućim štetnim posljedicama izvršenja naloga i da je i pored toga pristao na izvršenje naloga.

VGT BROKER Pravila poslovanja

Vgt broker je dužan izvršiti naloge prema zahtjevima odnosno instrukcijama klijenta, a po redoslijedu iz knjige naloga.

Vgt broker ne može odbiti nalog koji je u skladu sa Zakonom i općim aktima Komisije, kao i općima aktima berze ili drugog uređenog javnog tržišta.

Član 16.

Vgt broker će odbiti:

- a) prijem naloga za kupovinu kada utvrdi da na računu klijenta nema dovoljno sredstava za izmirenje njegovih obaveza koje bi nastale na osnovu izvršenja naloga za kupovinu vrijednosnih papira;
- b) prijem naloga za prodaju kada utvrdi da na računu vrijednosnih papira klijenta nema dovoljno vrijednosnih papira koji su predmet naloga;
- c) prijem naloga za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira kad utvrdi da bi izvršenjem takvog naloga bile prekršene odredbe Zakona o zabrani manipulacije cijenama vrijednosnih papira i korištenja povlaštenih informacija, odnosno učinjeno drugo djelo kažnjivo po zakonu kao krivično djelo ili prekršaj;
- d) prijem naloga za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira kad je rok za predaju tog naloga radi njegovog izvršenja istekao;
- e) prijem naloga za izvršenje određenog posla sa vrijednosnim papirima koji nije u skladu sa zakonom i drugim propisima;

Član 17.

Klijent svoj nalog za kupovinu ili prodaju vrijednosnih papira može izdati lično u centrali ili poslovnica Vgt broker-a, nalog može faksirati, nalog može poslati poštom ili poslati elektronskom poštom ili nalog izdati putem online trgovanja.

Nalog se izdaje fax-om, dostavljanjem fax-a u sjedište društva na službeni broj fax-a i unosi se u knjigu naloga odmah nakon zaprimanja.

Nalog se može dostaviti u poštanskoj pošiljci, na obrascu VGT BROKER-a. U ovom slučaju potpis na nalogu mora biti ovjeren u organu uprave, kod notara ili u sudu.

Član 18.

Nalog se može u iznimnim slučajevima proslijediti i putem e-maila. Klijent je obavezan da u e-mail poruci navede svoje ime i prezime, šifru klijenta i da sadrži sve bitne elemente naloga, kako bi nalog bio jasan i nedvosmislen, a posebno:

- da li je nalog za kupovinu ili prodaju vrijednosnih papira

VGT BROKER Pravila poslovanja

- simbol ili naziv emitenta
- broj vrijednosnih papira, cijenu ili cjenovna ograničenja
- rok ili vremensko ograničenje

Mail nalog nalogodavatelja treba da stigne s mail adrese koja je navedena u brokerskom ugovoru kao validna, koja je naknadno dostavljena Vgt broker-u i nalazi u internom informacionom sistemu ili koja je nesumnjivo povezana sa nalogodavcem.

Ukoliko poslati mail sadrži sve bitne elemente na osnovu kojih se nalog može unijeti u berzanski sistem, isti će biti unesen u knjigu naloga bez odlaganja, u najkraćem roku nakon zaprimanja.

Potpis nalogodavca za izdati mail nalog se ne može isključiti, a originalni nalog se dostavlja u centralu Vgt broker-a u roku od 7 dana i mora sadržavati identične elemente kao i nalog poslat mailom.

U smislu zaštite nalogodavca, nakon zaprimanja naloga putem e-maila, nalogodavac će biti kontaktiran telefonskim radi potvrde o slanju e-maila.

Član 19.

Vgt broker će izvršiti provjeru svakog zaprimljenog naloga, posebno vodeći računa o identifikacijskoj šifri nalogodavca.

Član 20.

O zaprimljenom nalogu od strane Vgt broker-a klijent se obavještava u skladu s načinom izdavanja naloga; na licu mjesta ukoliko je nalog izdao lično, faksom, elektronskom poštom ili unutar sistema za izdavanje naloga putem interneta. Izdati nalog se samim prihvatom od VGT BROKER (o čemu se izdaje potvrda klijentu) te njegovim upisom u knjigu naloga smatra izvršnim za unos u berzanski sistem trgovanja, osim u slučaju da nalog ne može biti unesen, bude odbijen zbog neispravnih parametara, nedovoljnog pokrića ili samog interesa stranke o čemu se klijent bez odlaganja obavještava.

Član 21.

Klijent može izdati kupovni i prodajni nalog.

Član 22.

Obavezni elementi naloga za kupovinu su:

- Firma i sjedište Vgt broker-a;
- Ime, prezime, adresa i broj lične karte ili pasoša, ukoliko je nalogodavac strano fizičko lice, odnosno ime i prezime, adresa i broj lične karte ili pasoša lica ovlaštenog za potpisivanje naloga za kupovinu vrijednosnih papira, ukoliko je nalogodavac pravno lice;
- Šifra nalogodavca koju dodjeljuje Vgt broker prilikom potpisivanja ugovora o obavljanju brokerskih poslova;
- Datum i vrijeme prijema naloga, evidencijski broj naloga;
- Broj računa nalogodavca kod Registra, ukoliko nalogodavac posjeduje otvoren račun;

VGT BROKER Pravila poslovanja

- Navod berze ili drugog uređenog javnog tržišta na kojemu se trguje vrijednosnim papirom koji je predmet naloga;
- Identifikaciona oznaka vrijednosnog papira koja važi na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu na kojemu se trguje navedenim vrijednosnim papirima;
- Broj vrijednosnih papira koji se kupuje;
- Uslovi izvršenja naloga u pogledu dinamike izvršenja i količinskih i cjenovnih ograničenja;
- Navod iznosa ili procenta provizije Vgt broker-a;
- Navod rizika poslovanja sa vrijednosnim papirima, kao i navod nemogućnosti garantovanja da će vrijednosni papiri koje će nalogodavac kupiti donijeti bilo kakvu dobit;
- Potpis nalogodavca, lica koje je kod Vgt broker-a ovlašteno za prijem naloga, kao i lica koje je ovlašteno za kontrolu naloga;
- Izuzetno od prethodne tačke, pri prijemu naloga putem e-trading i telefona potpis nalogodavca se isključuje

Član 23.

Obavezni elementi naloga za prodaju vrijednosnih papira su:

- Firma i sjedište Vgt broker;
- Ime, prezime, adresa i broj lične karte ili pasoša, ukoliko je nalogodavac strano fizičko lice, odnosno ime i prezime, adresa i broj lične karte ili pasoša lica ovlaštenog za potpisivanje naloga za prodaju vrijednosnih papira, ukoliko je nalogodavac pravno lice;
- Šifra nalogodavca koju dodjeljuje Vgt broker prilikom potpisivanja ugovora o obavljanju brokerskih poslova;
- Datum i vrijeme prijema naloga, evidencijski broj naloga;
- Broj računa nalogodavca kod Registra, ukoliko nalogodavac posjeduje otvoren račun;
- Navod berze ili drugog uređenog javnog tržišta na kojemu se trguje vrijednosnim papirom koji je predmet naloga;
- Identifikaciona oznaka vrijednosnog papira koja važi na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu na kojemu se trguje navedenim vrijednosnim papirima;
- Broj vrijednosnih papira koji se prodaje;
- Uslovi izvršenja naloga u pogledu dinamike izvršenja i količinskih i cjenovnih ograničenja;
- Navod iznosa ili procenta provizije Vgt broker;
- Navod rizika poslovanja sa vrijednosnim papirima, kao i navod nemogućnosti garantovanja da će vrijednosni papiri koje će nalogodavac prodati donijeti bilo kakvu dobit;
- Naznaka da li će se sredstva od prodaje isplatiti na bankovni račun klijenta sa naznakom broja računa ili će se zadržati na namjenskom računu Vgt broker kao avans za kupovinu;
- Potpis nalogodavca, lica koje je kod Vgt broker-a ovlašteno za prijem naloga, kao i lica koje je ovlašteno za kontrolu naloga;
- Izuzetno od prethodne tačke, pri prijemu naloga putem e-trading i telefona potpis nalogodavca se isključuje

VGT BROKER Pravila poslovanja

Svaki nalog koji Vgt broker zaprimi mora sadržavati sve potrebne podatke za nesmetano i jasno izvršavanje naloga, naročito vrstu naloga, rok važenja, vrstu i količinu vrijednosnih papira koji su predmet naloga.

Član 24.

Vrste naloga:

- Kupovni ili prodajni nalog

- Obzirom na cijenu: tržišni, limitirani i limitirani sa diskrecijom

a. tržišni nalog – nalagodavac ne postavlja ograničenja s obzirom na kurs. Izvršava se unosom naloga na berzu bez navođenja cijene.

b. limitirani nalog sa diskrecijom – nalagodavac postavlja gornju granicu (kupovni nalog) tj. donju granicu (prodajni nalog) i ovlašćuje brokera da smije izvršiti nalog (unosom naloga u BTS) po cijeni koja je 20% manja od limita (kupovni nalog) tj. 20% veća od limita (prodajni nalog). Ovaj nalog važi maksimalno 30 dana od dana izdavanja naloga.

c. limitirani nalog – nalagodavac određuje gornji limit (kupovni nalog) ili donji limit (prodajni nalog) po kojem je spreman kupiti/prodati vrijednosne papire koji su predmet naloga. Nalog se izvršava unosom naloga sa navedenom cijenom u BTS.

- Obzirom na vrijeme validnosti naloga: dnevni, otvoreni i nalog do određenog datuma

a. dnevni nalog – važi samo isti dan na koji je unesen, a nakon zatvaranja, BTS neizvršene dnevne naloge automatski odstranjuje prije početka trgovanja slijedećeg dana,

b. otvoreni nalog – važi do izvršenja na tržištu, odnosno do odstranjenja od strane člana Berze koji ga je unio, kada primi odgovarajući nalog klijenta. Otvoreni nalog važi najviše šest (6) mjeseci od dana unosa, nakon čega ga BTS automatski odstranjuje.

c. nalog do uključno određenog datuma – je nalog koji važi od trenutka izdavanja naloga do uključno određenog datuma. Nalog do uključno određenog datuma važi najviše šest (6) mjeseci od dana unosa naloga. Ako nalog nije ispunjen do uključno izabranog datuma ili u roku od šest (6) mjeseci od dana unosa, izmjene ili potvrde, BTS ga automatski odstranjuje.

- Obzirom na dodatne uslove prikaza i izvršenja: nalog sa rasponom, nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine i nalog sa skrivenom količinom.

a. nalog sa rasponom – jednokratnim unosom omogućava kupovinu ili prodaju vrijednosnog papira po različitim kursovima do navedenog ograničenja, neizvršena količina naloga ostaje u BTS-u sa kursom unesenog naloga. Nalog sa rasponom je moguć samo kada je tržište otvoreno i ako postoji suprotni nalog sa boljim ili jednakim kursom od onog koji je naveden u nalogu člana berze. Upotreba drugih dodatnih ili posebnih uslova nije moguća. Ova vrsta naloga moguća je samo kod vrijednosnih papira kojima se trguje po kontinuiranom algoritmu. Broker je obavezan nalog klijenta izvršiti sa opcijom "nalog sa rasponom" ukoliko su kumulativno ispunjeni slijedeći uslovi:

- predmetnim vrijednosnih papira se trguje na kontinuirani način

- cijena iz naloga je tolika da će se spojiti sa više suprotnih naloga različitih cijena

VGT BROKER Pravila poslovanja

b. nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine – jednokratnim unosom omogućava kupovinu ili prodaju vrijednosnih papira po različitim kursevima do navedenog ograničenja pri čemu se neizvršena količina naloga odstranjuje iz sistema BTS. Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine je moguć je kod aukcijskog i kontinuiranog načina trgovine.

Ukoliko se predmetnim vrijednosnih papira trguje kontinuirano, unos ove dodatnog uslova izvršenja moguć je samo ako je tržište otvoreno i ako još postoji suprotan nalog sa boljim ili jednakim kursom od onog koji je naveden u nalogu člana berze. Kod aukcijskog načina trgovine, unos ovog dodatnog uslova izvršenja moguć je samo ukoliko su kumulativno ispunjeni slijedeći uslovi:

- za predmetne vrijednosne papire je datog dana ustanovljen aukcijski kurs
- cjenovno ograničenje naloga klijenta odgovara aukcijskom kursu predmetnih vrijednosnih papira za taj dan

Upotreba drugih dodatnih ili posebnih uslova nije moguća.

c. nalog sa skrivenom količinom – je nalog kod kojeg na tržištu nije prikazana cjelokupna količina naloga. Na tržištu je prikazana samo vidljiva količina vrijednosnih papira, a ostatak do cjelokupne količine naloga je pohranjen u skrivenoj količini naloga, koja na tržištu nije vidljiva. Kod "sve ili ništa" naloga, unos skrivene količine nije moguć. U BTS se takav nalog primjereno označava. Upotreba drugih dodatnih uslova načina prikaza i izvršenja nije moguća. Unos naloga sa skrivenom količinom moguć je kod aukcijskog i kontinuiranog načina trgovine. Uprava utvrđuje minimalan broj lotova u skrivenoj količini kod datog naloga.

- Obzirom na posebne uslove izvršenja: nalog na sve ili ništa, nalog sa minimalnom količinom prvog zaključenog posla i nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova.

a. "sve ili ništa" nalog – je nalog koji se izvršava samo ako se izvrši cjelokupna količina naloga. Nalog se na tržištu prikazuje odvojeno od naloga bez posebnih uslova, te je primjereno označen. Moguća je upotreba ograničenja vremenske validnosti naloga.

b. nalog sa minimalnom količinom prvog zaključenog posla – je nalog kod kojeg se prvi posao zaključuje količinom koja je jednaka ili veća od minimalne količine koju određuje član berze, a preostali dio naloga se mijenja u ograničeni nalog. Moguća je upotreba ograničenja vremenske validnosti naloga.

c. nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova – je nalog kod kojeg se poslovi zaključuju samo količinom koja je jednaka ili veća od minimalne količine koju odredi član berze. Ukoliko je preostali dio naloga manji od minimalne količine tog naloga, isti se mijenja tako da je minimalna količina jednaka preostaloj količini naloga. Moguća je upotreba ograničenja vremenske validnosti naloga. Unos naloga iz prethodnog stava nije moguć pri aukcijskom načinu trgovanja.

Član 25.

Vgt broker je dužan da preduzme sve aktivnosti kako bi se nalog nesmetano izvršio. Ovo uključuje i osiguranje prenosa vrijednosnih papira koji su predmet naloga sa registarskog računa klijenta na njegov klijentski račun otvoren kod Vgt broker-a.

VGT BROKER Pravila poslovanja

Vgt broker prima naloge klijenata za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira u sjedištu društva, odnosno u poslovnici koja izvršava naloge stranaka.

Nalog se smatra primljenim sa upisom u knjigu naloga koja se vodi u elektronskom obliku i nalazi se u prostorijama Vgt broker-a.

Upis naloga u knjigu naloga se vrši hronološkim redoslijedom prijema i nalozi se označavaju pripadajućim rednim brojem.

Član 26.

Vgt broker će odbiti primiti naloga za koji:

- ustanoviti da stranka na svom registarskom računu ne posjeduje dovoljnu količinu vrijednosnih papira za ispunjenje naloga,
- kada klijent, istovremeno sa nalogom za prodaju, Vgt broker-u preda odgovarajući nalog za prijenos vrijednosnih papira sa registarskog na klijentski račun, a Vgt broker može ustanoviti da prijenos po osnovu naloga nije moguće izvršiti,
- kada Vgt broker može ustanoviti da avans u predviđenom roku nije bio položen od strane stranke
- ako je vidljivo da se radi o fiktivnom nalogu.
- ukoliko bi se izvršenjem naloga prekršili zakoni i propisi Komisije za vrijednosne papire koji regulišu ograničenje učešća u emitentima kao i preuzimanje dioničkih društava

Knjiga naloga

Član 27.

U obavljanju poslova sa vrijednosnim papirima Vgt broker vodi knjigu u koju upisuje naloge i otkaze naloga i koja obavezno sadrži :

- a) minimalni, maksimalni ili tačan broj vrijednosnih papira koji se kupuju ili prodaju,
- b) instrukcije o načinu izvršenja naloga za svaki nalog, u pogledu dinamike izvršenja i količinskih ograničenja,
- c) naznaku tipa računa za koji se trguje
- d) datum, sat i minut i način prijema naloga;
- e) naziv i sjedište klijenta pravnog lica, sa imenom i prezimenom ovlaštenog lica koje je dalo nalog, ili ime i prezime, adresu i mjesto stanovanja i jedinstveni matični broj građanina za fizičko lice kao klijenta;
- f) oznaku vrijednosnog papira na koji se odnosi nalog;
- g) instrukcije za izvršavanje naloga: cijena, ograničenje cijene, rok važenja naloga i drugo;

VGT BROKER Pravila poslovanja

h) naznaku zadržanog prava opoziva naloga i rok otkaza; i

i) datum, vrijeme i način izvršenja naloga.

Naloz i otkazi naloga upisuju se u knjigu naloga hronološkim redom prijema i označavaju se odgovarajućim posebnim rednim brojem.

Podaci u knjizi naloga i nalogu moraju u svakom trenutku biti istovjetni.

Knjiga naloga se čuva najmanje pet godina nakon isteka poslovne godine na koju se odnosi.

Izvršenje naloga

Član 28.

O izvršenom nalogu klijent se obavještava putem obračuna o izvršenom poslu koji se klijentu šalje elektronskom ili klasičnom poštom isti dan kad je transakcija izvršena. Obračun sadrži datum posla, podatke o klijentu, vrstu posla (kupovina ili prodaja vrijednosnih papira), simbol trgovanog emitenta, iznos transakcije, naplaćenu proviziju. Obračun o obavljenoj transakciji se prvenstveno dostavlja u elektronskoj formi klijentima za koje je utvrđena e-mail adresa i mogućnost dostave obračuna e-mailom.

Ukoliko se ne može pouzdano utvrditi da će klijent biti obaviješten o transakciji putem dostave elektronskom poštom, obračun će klijentu biti dostavljen klasičnom poštom.

Vgt broker ne snosi odgovornost za eventualna kašnjenja u dostavljanju obračuna izazvana poštanskom službom.

Član 29.

Pri prodaji vrijednosnih papira, iznos provizije za usluge Vgt broker-a koji je naznačen u obračunu posla se automatski naplaćuje umanjnjem ukupnog iznosa transakcije za iznos provizije.

Član 30.

Pri kupovini vrijednosnih papira Vgt broker iznos avansnih sredstava se umanjuje za iznos provizije za moguće transakcije na način da nalog može biti unesen na berzu ili drugo uređeno tržište samo ako je zbir iznosa provizije i iznosa buduće transakcije jednak ili manji od avansnih sredstava na računu klijenta.

Klijent je saglasan da se obračun i naplata provizije izvrši na način kako je određeno odredbama iznad.

VGT BROKER Pravila poslovanja

Član 31.

Sredstva ostvarena prodajom vrijednosnih papira se mogu, ukoliko neće biti korištena za daljnje kupovine, doznačiti samo klijentu bez obzira na eventualne saglasnosti ili pristanak klijenta da se sredstva isplate trećim licima.

Vgt broker se obvezuje obavljati brokerske poslove pažnjom dobrog privrednika, u granicama zadanog naloga i pri tome pazeći na najbolji interes klijenta.

Poslovi s vrijednosnim papirima izvan berze ili drugog uređenog tržišta

Član 32.

Vgt broker obavlja poslove posredovanja pri sklapanju ugovora za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira izvan berze ili drugog uređenog tržišta (kupoprodajni ugovor) i darodavnih ugovora između lica koji nisu članovi uže porodice (darodavni ugovor) u skladu s Zakonom i pravilnicima Komisije.

Ugovori u kupoprodaji sklopljeni uz posredovanje Vgt broker-a moraju biti u pismenoj formi i prijavljuju se Sarajevskoj berzi.

Član 33.

Kupoprodajni ugovori mora sadržavati obavezne elemente predviđene propisima i to : podatke o prodavcu, podatke o kupcu, podatke o vrijednosnom papiru, cijenu, nadležni sud, datum, potpise ugovornih strana i ovjeru Vgt broker-a.

Kupoprodajni ugovor mora sadržavati i navod da je prodavac upoznat s cijenom i mogućnosti prodaje vrijednosnih papira putem berze.

Vgt broker posreduje i pri kupoprodajnim ugovorima kojima se prenose paketi vrijednosnih papira (najmanje 500.000,00 KM i 5% svih vrijednosnih papira, kumulativno) pri kojima može biti jedan kupac i jedan ili više prodavaca ili jedan prodavac i jedan ili više kupaca uz ispunjenje kumulativnih uslova za svaku pojedinačnu transakciju iz ugovora.

Član 34.

Vgt broker prilikom posredovanja pri sklapanju kupoprodajnih ugovora i darodavnih ugovora provjerava identitet stranaka koje zaključuju ugovor i ostale elemente propisane pravilnikom.

Vgt broker može odbiti posredovanje pri sklapanju kupoprodajnih i darodavnih ugovora ukoliko utvrdi radnje koje ukazuju da se sklapanje ugovora neće izvršiti u skladu s pozitivnim propisima regulatornih tijela i pravilnikom.

Vgt broker će odbiti posredovanje pri sklapanju kupoprodajnih ugovora ako su stranke koje žele sklopiti ugovore institucionalni investitori, profesionalni posrednici ili banka depozitar kao i ako su predmet ugovora

VGT BROKER Pravila poslovanja

vrijednosnih papira iz domena berzanske kotacije te ako se radi o više od 5% vrijednosnih papira jednog emitenta u toku jedne godine.

Za zaključene kupoprodajne i darodavne ugovore pri kojima Vgt broker posreduje, Vgt broker-u pripada naknada u skladu s važećom tarifom naknada.

Enalog

Član 35.

Vgt broker klijentu obezbjeđuje mogućnost da izdavanje naloga za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira obavlja putem interneta.

Klijent za omogućavanje trgovanja putem interneta potpisuje Zahtjev za online trgovanje nakon čega će mu korisničko ime i lozinka biti prosljeđeni na email, uručeni lično ili poslani na adresu.

Vgt broker će klijentu obezbijediti pouzdan način identifikacije i zaštite pri izdavanju naloga putem interneta. Za naloge zaprimljene putem e-tradinga potpis izdavaoca naloga se isključuje i ne predstavlja obavezan element naloga.

Vgt broker nije odgovoran ukoliko klijent pristupne podatke dijeli s trećim osobama.

Komunikacija s Registrom

Član 36.

Komunikacija Vgt broker-a s Registrom se odvija na način i pod uslovima kako je propisano pravilima Registra.

Komunikacija se odvija pismenim i telefonskim putem, uz druge puteve komunikacije faks, e-mail, pošta i sl. Vgt broker s Registrom ima zaključene različite tematske ugovore u kojem su regulisani svi aspekti poslovne saradnje.

Komunikacija s Registrom se odvija i na tajnoj razini dodjelom identifikacijskih šifri za neposredni pristup bazama podataka Registra.

Vgt broker imenuje ovlaštenu osobu za komunikaciju sa Registrom.

Pozajmljivanje vrijednosnih papira

Član 37.

VGT BROKER može davati i uzimati u zajam vrijednosne papire i to samo uz pismenu saglasnost vlasnika tih vrijednosnih papira.

Pozajmljeni papiri se mogu prodavati samo po istoj ili višoj cijenu u odnosu na cijenu po kojoj se promet tim vrijednosnim papirima obavljao na uređenom tržištu neposredno prije prodaje pozajmljenih vrijednosnih papira.

O pozajmljenim vrijednosnim papirima i prodaji tih papira, VGT BROKER će dostavljati mjesečne izvještaje Komisiji.

Registar trgovine lica povezanih s Vgt brokerom

Član 38.

Vgt broker u svojim prostorijama čuva registar u koji se upisuju podaci o sticaocu vrijednosnih papira (ime prezime i adresa stanovanja za fizičko lice, odnosno firma i sjedište i ime i prezime lica ovlaštenog za zastupanje u slučaju pravnog lica), podaci o vrijednosnim papirima (vrsta i klasa, oznaka vrijednosnog papira, količina i cijena ili drugi način sticanja, te datum pravnog posla koji je bio osnov za sticanje) i, ukoliko su poznati, podatke o licu od kojeg su stečene vrijednosnih papira (ime prezime i adresa stanovanja za fizičko lice, odnosno firma i sjedište i ime i prezime lica ovlaštenog za zastupanje u slučaju pravnog lica) u slučaju u kojem vrijednosne papire ili udjele u povezanim pravnim licima sa Vgt broker-om stižu ili prenose na drugo lice Vgt broker, njegovi članovi uprave, nadzornog odbora, brokeri, investicijski menadžeri i savjetnici i ostali zaposleni kod Vgt broker-a.

Pritužbe klijenata

Član 39.

Sve pritužbe klijenata na rad Vgt broker-a se mogu dostaviti društvu ili popuniti u društvu na standardnom obrascu.

Obrazac sadrži sve potrebne podatke koji će omogućiti da pritužbu razmotri nadležna služba društva o čemu se pravi zapisnik i o rješenju obavještava stranka u najkraćem roku.

Izveštaj o svim pritužbama se sastavlja na polugodišnjoj razini i dostavlja se Komisiji. Izveštaj obavezno sadrži informaciju kako se postupilo po pritužbi.

Pritužbe klijenata se obrađuju po posebnom internom aktu usklađenom s pravilima regulatornog tijela.

Anonimne pritužbe se uopće ne razmatraju.

Završne odredbe

Član 40.

Za sve slučajeve koji nisu opisani u ovim Pravilima poslovanja važi dogovor između klijenta i Vgt broker-a, berzni poslovni običaji i važeći pozitivni propisi na tržištu kapitala. Sve moguće sporove koje klijent i Vgt broker ne mogu dogovorno riješiti bit će u nadležnosti Suda u Visokom.

Vgt broker u prostorijama u kojima posluje s klijentima na vidnom i dostupnom mjestu ističe ova pravila poslovanja i ovim omogućava uvid u pravila poslovanja i tarifu koja se primjenjuje u radu s klijentima. Ova pravila poslovanja su objavljena i na internet stranici Vgt broker-a.

Naknade za usluge Vgt broker-a iz ovih Pravila su određene Tarifom naknada VGT BROKER BROKERSKO DILERSKA KUĆA DD VISOKO koja je odobrena od strane Komisije rješenjem br. 04/2-19-344/09 od 10.09.2009.godine.

VGT BROKER Pravila poslovanja

O svim promjena pravila poslovanja Vgt-broker će blagovremeno obavijestiti svoje klijente.

Ova Pravila poslovanja stupaju na snagu odobrenjem Komisije za vrijednosne papire FBiH. Time prestaju važiti Opći uslovi poslovanja «VGT-BROKER» berzno posrednička kuća dd Visoko odobreni od strane Komisije za vrijednosne papire br.04-19-605/07 od 29.11.2007.godine.

Ova Pravila poslovanja su odobrena od strane Komisije, rješenjem br.04/1-19-345/09 od 22.10.2009.godine.

Datum: 16.09.2009.

M.P.

Direktor:

Broj: 961-a/09

Adi Ahić, dipl. ecc.